

**POSTĘPOWANIA PRZED
TRYBUNAŁEM
SPRAWIEDLIWOŚCI UE**

**PYTANIA
PREJUDYCJALNE**

Funkcja pytań prejudycjalnych

- ⊙ Zdecentralizowany system stosowania prawa UE
- ⊙ Rola TS w procedurze odesłania prejudycjalnego
  - > Kontrola działania instytucji, organów i jednostek organizacyjnych UE
  - > Kontrola działania pczt
  - > Zapewnienie efektywnego egzekwowania uprawnień jednostek wynikających z prawa unijnego przed sądami krajowymi
  - > Wyjaśnienie uzasadnionych wątpliwości sądu krajowego wobec interpretacji lub ważności prawa UE
- ⊙ Gwarancja jednolitości i spójności systemu prawa UE

Zakres przedmiotowy pytań prejudycjalnych

Wykładnia / interpretacja prawa UE

- ⊙ Traktatów
- ⊙ Umowy międzynarodowe zawarte przez UE
- ⊙ Aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne UE
  - > określenie pola stosowania normy *ratione materiae, personae, temporis* oraz wskazanie skutków działania danej normy
  - > interpretacja musi być oderwana od stanu faktycznego sprawy, obiektywna i abstrakcyjna, pozostawiając sądowi krajowemu znaczny stopień swobodnego uznania

Badanie ważności aktów prawa UE

- ⊙ Ograniczenie przedmiotowe = akty prawa pochodnego (Aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne UE)
  - > Decyzje konstytucyjnw Rady / Rady Europejskiej: elementy prawa pierwotnego oraz kwalifikujące się jako akty przyjęte przez instytucje
  - > Akty prawnie niewiążące: literale brzmienie art. 267 TFUE, w praktyce trudne do wyobrażenia
  - > Umowy międzynarodowe zawierane przez UE
- ⊙ Wyłączenie – „Traktaty” (rozszerzająca interpretacja terminu „traktaty” = prawo pierwotne)
- ⊙ Sądy krajowe nie mają kompetencji do samodzielnego orzekania o nieważności aktu prawa unijnego

Kompetencja podmiotowa do zadawania pytań prejudycjalnych

sąd krajowy [tylko organy sądowe pczł]

- ⊙ autonomiczne pojęcie prawa UE [nie jest istotne czy dany organ jest organem sądowym w rozumieniu prawa krajowego]
- ⊙ test kompetencji podmiotowej, sformułowany w orzecznictwie TSUE
  - > organ utworzony na podstawie prawa
  - > działający na podstawie przewidzianych procedur
  - > orzekający na podstawie prawa
  - > stały
  - > o obowiązkowej właściwości
  - > orzekający w postępowaniu spornym, rozstrzygający spory między stronami
  - > wydający orzeczenia wiążące dla stron
  - > niezawisły, niezależny w zakresie orzekania

- ⊙ **organ administracji publicznej** [nie rozstrzyga w sposób niezależny od stron postępowania, określa relacje pomiędzy stroną a państwem, w imieniu którego działają]
- ⊙ **sądy dyscyplinarne** – nie mają charakteru organów państwowych, tworzone przez organizacje zawodowe, społeczne, izby gospodarcze, stowarzyszenia.
**delegowanie uprawnień władczych na podmioty prywatne (orzekanie o prawie wykonywania zawodu)
- ⊙ **sądy powszechne** – działający jako sąd rejestrowy, czynności *de facto* administracyjne (nie wykonujące funkcji judykacyjnych)
**sąd rozpatrujący środek odwoławczy od decyzji o wpisie lub jego odmowie
- ⊙ **sądy arbitrażowe** – nie są organami państwowymi oraz ich kompetencja do rozstrzygania sporów nie wynika z przepisów prawa, lecz z umowy stron

Niezbędność odesłania prejudycjalnego dla rozstrzygnięcia sprawy przez sąd krajowy

- ⊙ zależność pomiędzy pytaniem sądu krajowego a przedmiotem postępowania przed sądem krajowym = **sąd krajowy stosuje w danym postępowaniu konkretną normę prawa unijnego, a jej wykładnia lub stwierdzenie (nie)ważności są niezbędne do wydania rozstrzygnięcia**
- ⊙ domniemanie związku ze sprawą; TS może odmówić odpowiedzi na pytanie prejudycjalne:
  - > sprawa ma charakter oczywiście hipotetyczny lub ogólny
  - > wykładnia prawa unijnego nie ma żadnego związku z okolicznościami lub przedmiotem sporu przed sądem krajowym
  - > brak faktograficznego lub prawnego materiału koniecznego dla udzielenia użytecznej odpowiedzi na zadane pytanie

Kwestie proceduralne

Etap postępowania

- ⊙ należy do władzy dyskrecjonalnym sądu krajowego, jednakże
  - > pożądane jest, aby decyzja o przekazaniu pytania prejudycjalnego została podjęta na takim etapie postępowania, na którym sąd krajowy jest w stanie określić faktyczne i prawne ramy problemu
  - > dopiero po wysłuchaniu stron postępowania

Wpływ stron postępowania

- ⊙ decyzja sądu krajowego
- ⊙ postulaty: argumenty stron powinny znaleźć odzwierciedlenie w treści pytań stawianych TSUE oraz sąd niepodzielając stanowiska strony w przedmiocie zwrócenia się z wnioskiem do TS, decyzja odmowna powinna przybrać formę postanowienia

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

decyzja sądu krajowego o zwrócenie się do TS z pytaniem prejudycjalnym ma charakter proceduralny i może przybrać dowolną formę zgodną z krajowym prawem procesowym

- ⊙ postanowienie
- ⊙ zawieszenie postępowania w sprawie głównej
- ⊙ zaskarżalność postanowienia o odesłaniu prejudycjalnym
  - > TS powinien traktować postanowienie w sprawie wystąpienia z pytaniem prejudycjalnym jako wiążące i skuteczne tak długo, aż nie zostanie wycofane lub zmienione przez sąd, który je wydał [stanowisko TSUE]
  - > ingerencja sądów odwoławczych w decyzje sądów niższej instancji powinna być bardzo ograniczona i dotyczyć tylko tych sytuacji, w których zwrócenie się z pytaniem do TSUE jest w sposób oczywisty bezzasadne i zmierza do zbędnego przedłużenia postępowania [doktryna]

Obowiązek wystąpienia z pytaniem prejudycjalnym

- ⊙ **sąd ostatniej instancji** = którego orzeczenie nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, sąd ten zobowiązany jest wnieść sprawę do Trybunału
  - > koncepcja abstrakcyjna
  - > koncepcja konkretna
- ⊙ naruszenie obowiązku skierowania wniosku do TSUE = naruszenie prawa unijnego (art. 258 TFUE)

Odstąpienie od obowiązku zwrócenia się z pytaniem przez sąd ostatniej instancji – WYKŁADNIA PRAWA UE

**Brak przesłanki
niezbędności**

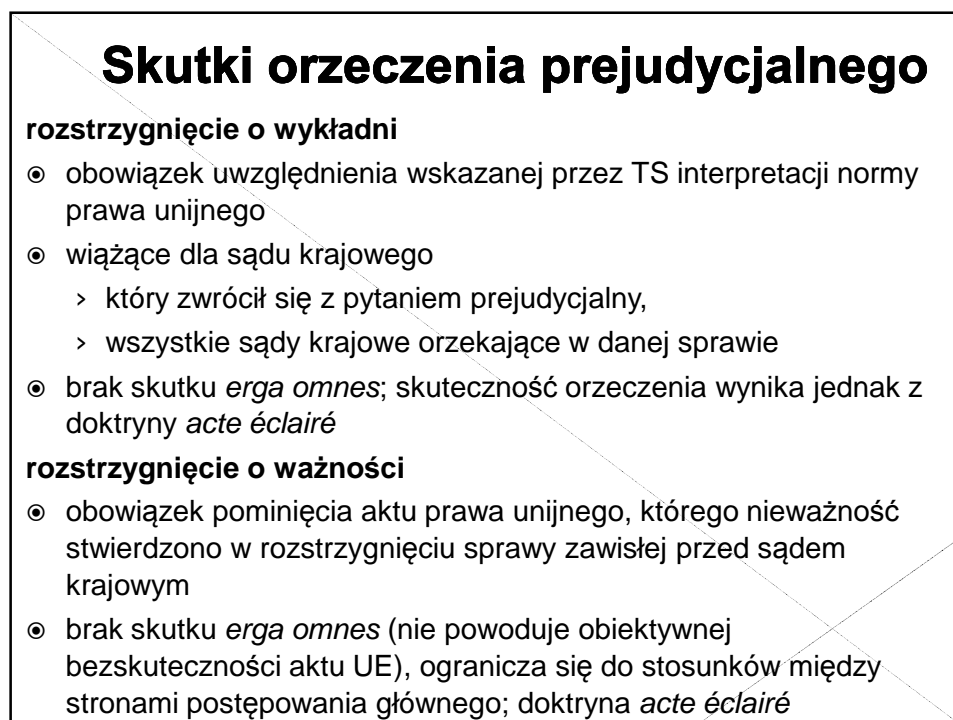
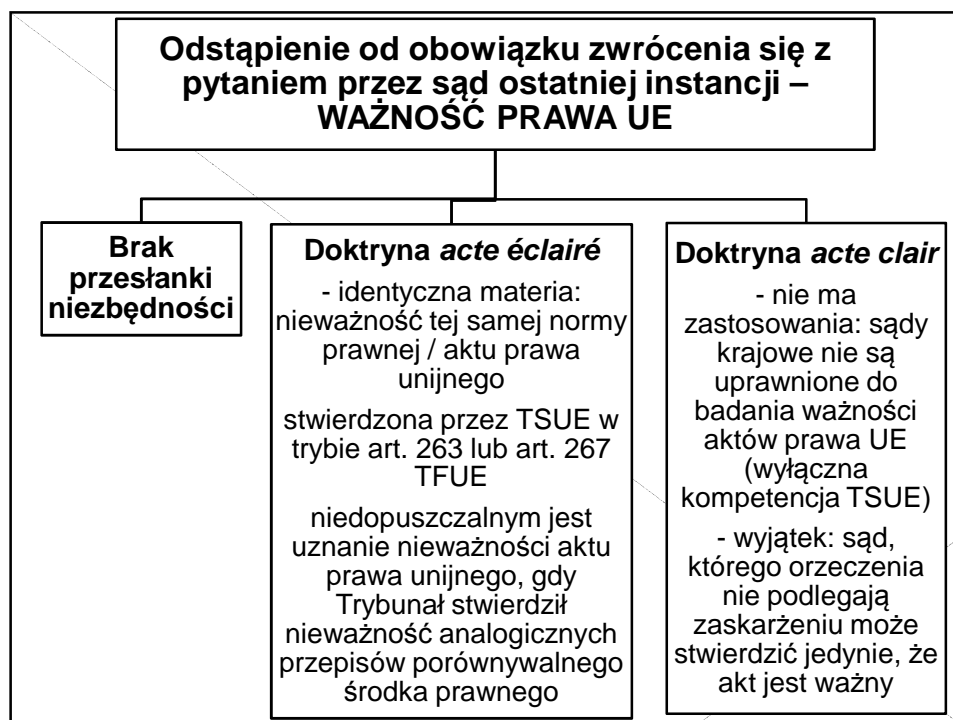
Doktryna *acte éclairé*

- podobna, niekoniecznie materialnie identyczna kwestia wykładni prawa
- wyjaśniona przez TSUE (bez względu na tryb, w jakim to nastąpiło)
- w orzeczeniu w podobnej sprawie

Doktryna *acte clair*

Brak racjonalnie uzasadnionych wątpliwości

- a/ porównanie poszczególnych wersji jęz.;
- b/ właściwej sobie terminologii stosowanej przez prawo UE;
- c/ w kontekście całego dorobku prawnego UE

SKARGA NA NIEWYKONANIE ZOBOWIĄZAŃ WYNIKAJĄCYCH Z PRAWA UE

Postępowanie w sprawie niewykonania zobowiązań wynikających z prawa UE

- ◎ cel
- ◎ zdolność inicjowania postępowania
- ◎ kontrola przestrzegania zobowiązań wynikających z prawa UE
  - > sankcje z tytułu naruszenia podstawowych wartości UE
  - > kontrola przestrzegania deficytu budżetowego
  - > ocena wprowadzania w życie polityki UE w zakres PWBS przez pcźł we współpracy z KE (art. 70 TFUE)
  - > Rada Dyrektorów EBI w zakresie wykonywania zobowiązań wynikających ze Statutu EBI
  - > Rada EBC wobec krajowych banków centralnych w zakresie wykonywania zobowiązań traktatowych i Statutu ESBC i EBS

Zakres przedmiotowy – zobowiązania ciążące na mocy Traktatów

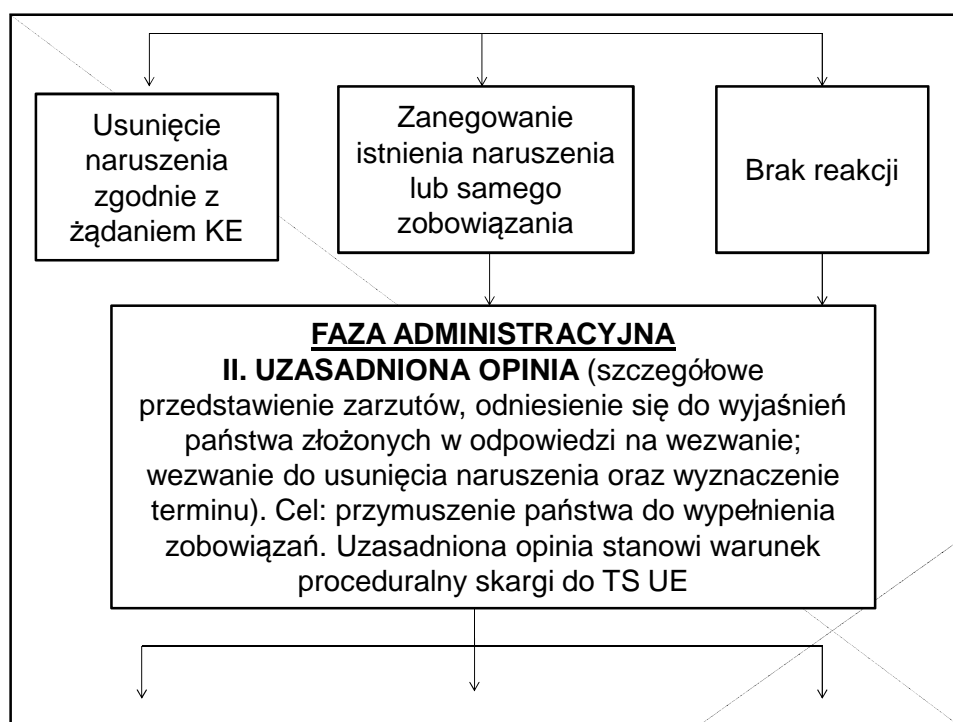
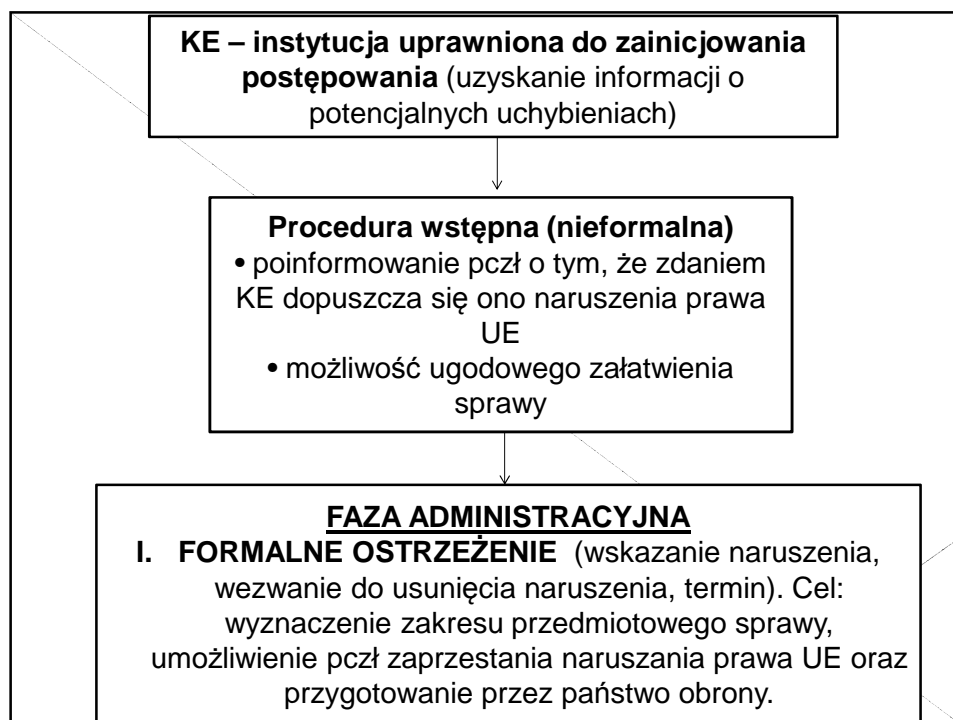
- ⊙ Zobowiązania wynikające wprost z przepisów traktatowych
- ⊙ Zasady ogólne prawa unijnego
- ⊙ KPP
- ⊙ Obowiązki sformułowane w wiążących aktach prawnych wydawanych na podstawie TUE i TFUE
- ⊙ Umowy międzynarodowe zawarte przez UE

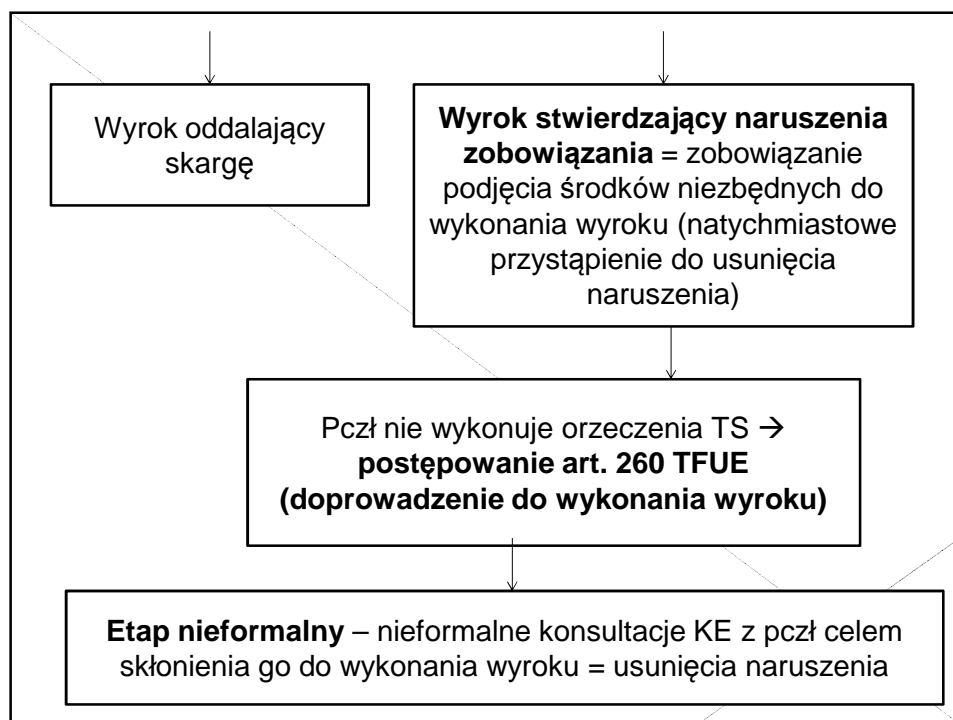
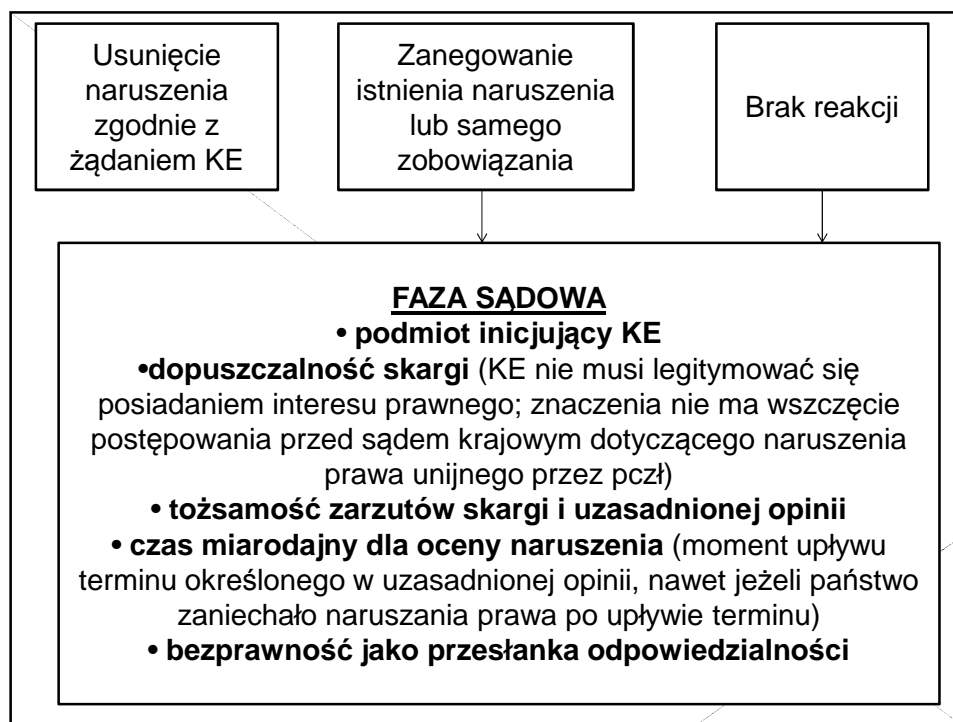
Zakres podmiotowy – podmiot dopuszczający się uchybienia

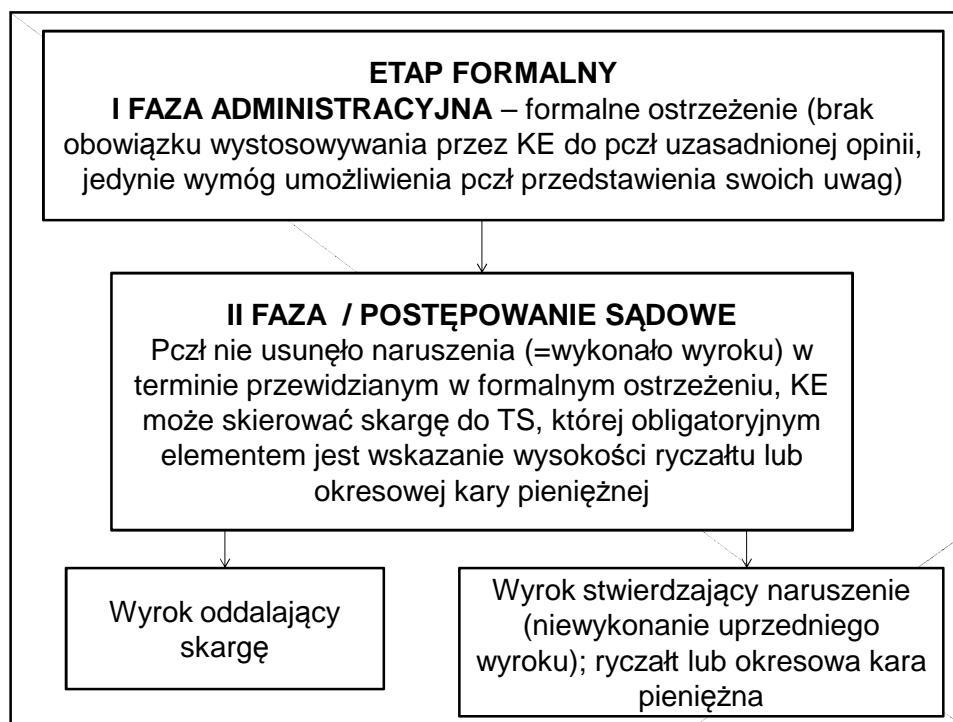
- ⊙ Państwo członkowskie odpowiada na płaszczyźnie prawa UE za działania i zaniechania
  - > wszystkich swoich organów (władzy ustawodawczej, sądowniczej, wykonawczej centralnej i zdecentralizowanej)
  - > emanacji państwa – podmiotów znajdujących się pod jego kontrolą, którym powierzono prawem publicznym szczególne uprawnienia wykraczające poza przyjęte w zwykłych stosunkach między jednostkami

Przykłady naruszeń zobowiązań wynikających z prawa UE

- ⊙ utrzymywanie krajowych przepisów niezgodnych z prawem UE
- ⊙ brak odpowiedniej zmiany przepisów krajowych
- ⊙ brak implementacji przepisów unijnych
- ⊙ brak implementacji dyrektyw do systemu prawa krajowego w przepisany termin
- ⊙ dokonanie implementacji rozporządzenia do krajowego porządku prawnego
- ⊙ brak poinformowania KE o środkach transpozycji dyrektywy
- ⊙ brak stosowania przepisów rozporządzeń
- ⊙ błędna interpretacja przepisów prawa unijnego przez organy legislacyjne lub stosujące prawo

Zakres swobodnego uznania KE

- ⊙ na każdym z etapów postępowania KE dysponuje władzą uznaniową co do podjęcia kolejnych kroków w sprawie
- ⊙ brak odpowiedzi na formalne ostrzeżenie nie oznacza automatycznie obowiązku wydania przez KE uzasadnionej opinii, a brak zastosowania się do niej nie oznacza wniesienia skargi do TS UE
- ⊙ niedopuszczalność skargi na bezczynność KE jeżeli ta nie podejmuje postępowania przeciwko pczył w trybie art. 258 TFUE

Okoliczności egzoneracyjne

- ⊙ Wskazanie podobnych naruszeń po stronie innych państw
- ⊙ Przesłanka winy
- ⊙ Nieefektywne działanie mechanizmów ustrojowych
- ⊙ Praktyki lub przepisy krajowe (nawet o randze konstytucyjnej)
- ⊙ Trudności wewnętrzne
- ⊙ Bezprawność środka UE
- ⊙ Brak zamiaru lub celowego niewykonania zobowiązania
- ⊙ Skomplikowany charakter implementacji
- ⊙ Zaniedbanie po stronie instytucji UE lub sugestia instytucji UE

Skarga dotycząca braku informacji o transpozycji dyrektywy

- ⊙ Cel: polepszenie sytuacji w zakresie implementacji dyrektyw (nie tylko egzekwowanie obowiązków informacyjnych i notyfikacyjnych)
- ⊙ Dopuszczalność nałożenia sankcji finansowej już na etapie pierwotnego postępowania przed TS (w sprawie stwierdzenia niewypełnienia zobowiązań wynikających z prawa UE);
  - > ograniczenie swobody TS – może nałożyć sankcję w wysokości nieprzekraczającej kwoty wskazanej przez KE

Sankcje finansowe

- ⊙ **cel sankcji finansowych** (ryczałt i okresowa kara pieniężna) – wykonanie wyroku stwierdzającego uchybienie, a co za tym idzie zapewnienie skuteczności prawu unijnemu; wywarcie nacisku ekonomicznego, który skłoni je do usunięcia stwierdzonego uchybienia
- ⊙ **funkcja okresowej kary pieniężnej** – skłonienie pczt do usunięcia uchybienia w jak najkrótszym czasie, które w braku tego rodzaju środka nacisku miałyby tendencję do utrwalania się
- ⊙ **funkcja ryczałtu** – opiera się na ocenie skutków niewykonania zobowiązań pczt dla interesów prywatnych i interesu publicznego, w szczególności gdy uchybienie trwało przez dłuższy czas od chwili wydania stwierdzającego je wyroku

Dopuszczalność łącznego zastosowania ryczałtu i okresowej kary pieniężnej

- ⊙ wykładnia językowa – użyty termin „lub” z językowego punktu widzenia może być interpretowany jako alternatywa łączna bądź rozłączna, jednakże biorąc pod uwagę kontekst w jakim został użyty TS opowiada się za pierwszą możliwością
- ⊙ zasada *non bis in idem* – kwestia dopuszczalności łącznego zastosowania sankcji finansowych przy uwzględnieniu tego samego okresu trwania uchybienia. Odmiennosc celów stosowanych sankcji oraz okres trwania uchybienia stanowi jedno z kryteriów służących właściwemu wyważeniu charakteru przymuszającego i odstrasającego sankcji

Zakres swobodnego uznania TS UE

- ⊙ **brak legitymacji politycznej do orzekania sankcji finansowych, których nie zaproponowała KE** - ocena stosowności i wybór sankcji najbardziej właściwej w okolicznościach konkretnej sprawy dokonać można wyłącznie w świetle ustaleń Trybunału zawartych w wyroku (kwestie te nie należą do domeny politycznej)
- ⊙ **zakaz wykroczenia poza żądania stron (zasada procesu cywilnego)** – nałożenie ryczałtu nie ma na celu wyrównanie szkody jakiegokolwiek szkody wyrządzonej przez zainteresowane państwo, lecz wywarcie na to państwo nacisku ekonomicznego. Nałożone sankcje finansowe należy określić w zależności od stopnia nacisku niezbędnego, by zainteresowane państwo członkowskie zmieniło swój sposób postępowania.

- ⊙ **brak możliwości skorzystania z prawa do obrony** – postępowanie z art. 260 TFUE należy uznać za szczególną procedurę sądową mającą na celu doprowadzenie do wykonania wyroku czyli postępowanie egzekucyjne. Oceny gwarancji proceduralnych z jakich korzystać powinno zainteresowane państwo należy dokonywać w tym kontekście
- ⊙ **propozycje KE** co do zastosowania określonej sankcji i jej wysokości stanowią jedynie użyteczny punkt odniesienia, **nie mogą jednak wiązać Trybunału**
- ⊙ Trybunał posiada szeroki zakres swobodnego uznania **w przedmiocie podjęcia decyzji co do tego czy należy nałożyć tego rodzaju sankcje, czy też nie.**

Określenie wysokości okresowej kary pieniężnej

- ⊙ w ten sposób by była stosowna do okoliczności sprawy oraz proporcjonalna do stwierdzonego uchybienia oraz możliwości płatniczych zainteresowanego pczył
- ⊙ podstawowe kryteria
  - > Czas trwania naruszenia
  - > Wagę naruszenia
  - > Możliwości płatnicze pczył (produkt krajowy brutto oraz waga głosów w Radzie)
  - > Skutki niewykonania wyroku dla interesów prywatnych i interesu publicznego
  - > Stopień pilności w doprowadzeniu do zastosowania się przez pczył do jego zobowiązań

Określenie wysokości ryczałtu

- ⊙ pozostaje funkcją całokształtu istotnych elementów związanych z naturą stwierdzonego uchybienia oraz postawą pczył, którego dotyczy postępowanie
- ⊙ stosownie do okoliczności sprawy oraz proporcjonalnie do stwierdzonego uchybienia oraz możliwości płatniczych pczył.
- ⊙ kryteria:
  - > Postawa państwa niewykonującego wyroku i dopuszczającego się uchybienia
  - > Czas trwania uchybienia zobowiązaniom
  - > Waga uchybienia zobowiązaniom, w szczególności jego wpływ na interesy prywatne oraz interes publiczny

SKARGA O STWIERDZENIE NIEWAŻNOŚCI AKTU PRAWA UE

Skarga o stwierdzenie nieważności

- ⊙ główny środek mający na celu **zagwarantowanie jednolitości i spójności** funkcjonowania ponadnarodowego porządku prawnego UE (poprzez eliminowanie aktów sprzecznych z normą wyższego rzędu)
- ⊙ zapewnienie pełnej skuteczności prawa UE poprzez przyznanie centralnej roli TS wyposażonemu w wyłączną jurysdykcję
- ⊙ **TSUE orzeka o nieważności aktów prawa unijnego w sposób**
  - > Pośredni (pytania prejudycjalne)
  - > Bezpośredni (skarga bezpośrednia z art. 263 TFUE)

Zakres przedmiotowy skargi o stwierdzenie nieważności

- ⊙ **kwestia decydująca:** nie samo oznaczenie, nomenklatura, lecz treść aktu (rzeczywisty charakter danego środka interpretowany z treści, istoty aktu oraz zamiaru jego autora = zmierzający do wywołania skutków prawnych wobec osób trzecich)
- ⊙ **akty ustawodawcze** (rozporządzenia, dyrektywy oraz decyzje, przyjęte wspólnie przez PE i Radę na wniosek KE w procedurze ustawodawczej)
- ⊙ **akty nieustawodawcze** (wydane przez KE, Radę oraz EBC + inne niż zalecenia i opinie)
- ⊙ **akty PE i Rady Europejskiej**, o ile zmierzają one do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich

- > Akt PE mocą którego postanowił on o przyjęciu wykładni ogólnej swego regulaminu wewnętrznego
- > Oświadczenie Przewodniczącego PE w zakresie, w jakim stanowi on o przyjęciu do wiadomości utraty przez posła mandatu do PE
- ⊙ **Akty organów i jed. org. UE**, które zmierzają do wywarcia skutków prawnych wobec osób trzecich
- ⊙ **W orzecznictwie sądów UE za aktu podlegające zaskarżeniu uznano:**
  - > Uchwałę Rady
  - > Kodeks postępowania dotyczący dokumentów publicznych Rady
  - > Pismo Sekretarza Generalnego Komisji wskazujące, że instytucja nie posiada żądanych dokumentów bądź że takowe dokumenty nie istnieją
  - > Instrukcję wewnętrzną Komisji dotyczącą uprawnień kontrolnych jej funkcjonariuszy

Legitymacja procesowa bierna

- ⊙ **akty prawa UE wydane przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne UE**
  - > Warunek zaskarżenia: każdorazowe wypełnienie wymogu polegającego na tym, iż kwestionowany akt musi zmierzać do wywarcia skutków prawnych wobec osób trzecich
  - > Akty tworzące organy i jednostki organizacyjne UE mogą przewidywać wymogi i warunki szczególne dotyczące skarg wnoszonych przez osoby fizyczne lub prawne na działania tych podmiotów

Legitymacja procesowa czynna

PODMIOTY UPRZYWILEJOWANE

Nieograniczona legitymacja czynna do zaskarżania aktów prawa UE

- ⊙ **Państwa członkowskie** – zakres legitymacji rozszerzony na mocy art. 8 ust. 1 Protokołu nr 2 skargi w sprawie naruszenia zasady pomocniczości (projekt aktu ustawodawczego)
- ⊙ **Rada**
- ⊙ **KE**
- ⊙ **PE**

PODMIOTY PÓŁPRZYWILEJOWANE

Ograniczona legitymacja czynna do zaskarżania aktów prawa UE

zaskarżenie aktów prawnych zmierzających do ochrony ich prerogatyw

- ⊙ **TO**
- ⊙ **EBC**
- ⊙ **Komitet Regionów**

(także celem uchylecia aktu prawnego, do którego przyjęcia wymagana jest konsultacja KR, a który KR uznaje za sprzeczny z zasadą pomocniczości)

PODMIOTY NIEUPRZYWILEJOWANE – podmioty prywatne (osoby fizyczne oraz osoby prawne)

- ⊙ unijna zdolność sądowa jednostek stanowi refleks prawa wewnętrznego pczt
- ⊙ badanie czy po stronie skarżącego istnieje przesłanka dopuszczalności skargi, jaką jest **interes prawny**, który w odniesieniu do aktów nieskierowanych bezpośrednio do skarżącego musi oddziaływać na sferę jego uprawnień w sposób bezpośredni i indywidualny
  - > badany z urzędu, w każdym stadium postępowania, stanowiąc warunek wstępny jakichkolwiek dalszych działań procesowych
  - > osobisty
  - > istniejący
  - > aktualny, rzeczywisty i pewny

Zakres przedmiotowy aktów zaskarżalnych przez podmiot prywatny (osoba fizyczna lub osoba prawna)

- ⊙ Pojęcie „akt”
  - > wszelkie środki wywołujące jakiegokolwiek wiążące skutki prawne dla jednostki
  - > które ze względu na ingerencję w sytuację prawną podmiotu skarżącego mogą naruszać jego interesy poprzez istotną zmianę ich sytuacji prawnej
  - > o ile tylko nie noszą znamion ogólnej regulacji nadającej im charakter aktu normatywnego
- ⊙ **Akty, których jest adresatem**
- ⊙ **Akty, które dotyczą jej bezpośrednio i indywidualnie**
- ⊙ **Akty regulacyjne, które dotyczą jej bezpośrednio i nie wymagają środków wykonawczych**

Akty dotyczące skarżącego bezpośrednio i indywidualnie

- ⊙ **akt dotyczyć będzie skarżącego bezpośrednio** (*direct concern*) jeżeli jednostka wykaże, że stanowi on bezpośrednią przyczynę zmiany jej sytuacji prawnej tj. wywołuje wobec niej skutki prawne bez pośrednictwa jakiegokolwiek innego środka
- ⊙ **akt dotyczyć będzie skarżącego indywidualnie** (*individual concern*), gdy spełnia on warunki tzw. testu Plaumanna, jeżeli akt ten obejmuje jednostkę ze względu na określone cechy osobiste lub szczególne okoliczności, które wyróżniają ją spośród wszystkich innych podmiotów i dzięki temu indywidualizuje go w analogiczny sposób jak adresata

- > nie będą stanowiły indywidualizacji wszelkie te postanowienia aktu prawnego, które mają z **natury charakter normatywny**
- > nawet możliwość określenia z przybliżoną dokładnością liczby czy też tożsamości jednostek, do których akt ma zastosowanie, nie oznacza wcale, że podmioty te należy traktować tak, jakby akt ten dotyczył ich indywidualnie, o ile pozostaje bezsporne, że znajduje on zastosowanie ze względu na istnienie pewnej obiektywnej sytuacji prawnej lub faktycznej w nim określonej
- > skarżącemu najłatwiej będzie wykazać, że kwestionowany akt dotyczy go indywidualnie wtedy, gdy udowodni, że **wpłynął on na jego sytuację prawną z powodu przynależności do grupy, która w momencie jego wydania pozostaje już zamknięta** (zarówno od strony teoretycznej jak i praktycznej).

Akty regulacyjne

- ⊙ przymiotnik regulacyjny należy interpretować przyjmując jego znaczenie powszechne, tzn. **jako odsyłające do aktu, którego celem jest ustanowieniem norm o charakterze powszechnie obowiązującym**
- ⊙ rozróżnienie pomiędzy aktem regulacyjnym oraz aktem nieregulacyjnym **nie musi zawsze przebiegać wzdłuż dotychczasowego podziału na akty ustawodawcze i nieustawodawcze**, ale zależy może także od skutków prawnych zaskarżanego środka
- ⊙ poddanie jurysdykcji TS wszelkich nieposiadających w sposób ewidentny charakteru normy abstrakcyjnej i generalnej, bezwarunkowych przepisów rozporządzeń, dyrektyw czy skierowanej do innego podmiotu decyzji, dotyczących jednostki w sposób bezpośredni

Podstawy zaskarżenia (przesłanki nieważności)

formalno-materialne przesłanki nieważności, ograniczone do określonego i zamkniętego katalogu jasno zdefiniowanych kategorii

- ⊙ **brak kompetencji**
- ⊙ **naruszenie istotnego wymogu proceduralnego**
- ⊙ **naruszenie traktatów lub jakiegokolwiek reguły prawnej związanej z ich stosowaniem**
- ⊙ **nadużycie władzy**

Brak kompetencji

- ⊙ **zarzut braku kompetencji horyzontalnej**
  - > podjęcie przez instytucję działania w ramach kompetencji należących do innej instytucji / organu UE
  - > wydanie przez instytucję aktu nieprzewidzianego w konkretnej normie kompetencyjnej
- ⊙ **zarzut braku kompetencji wertykalnej**
  - > podjęcie przez instytucję UE działania w obszarze nienależącym do jej kompetencji powierzonych lub w ramach kompetencji dzielonych z naruszeniem zasady pomocniczości
- ⊙ **naruszenie tzw. kompetencji przestrzennej UE** – akt w sposób nadmierny oddziałuje w ramach tzw. eksterytorialnego zastosowania prawa UE, poza terytorium UE

Naruszenie istotnego wymogu proceduralnego

istotne = pominięcie stosowanych przepisów określających procedurę postępowania mogło mieć wpływ na treść wydanego aktu

- ⊙ Naruszenie **właściwej procedury legislacyjnej**, polegającej na przyjęciu nieodpowiedniej podstawy prawnej dla danego aktu (w szczególności gdy wybór procedury legislacyjnej wpływa na pozycję innych instytucji unijnych)
- ⊙ Naruszenie zasad dotyczących wymogów uzyskania **większości głosów** niezbędnej do przyjęcia konkretnego aktu obowiązującej w ramach danej instytucji

- ⊙ naruszenie wymogów proceduralnych określonych w **aktach wewnętrznych** danej instytucji np. regulaminu proceduralnego Rady, poprzez odwołanie się do procedury pisemnej, pomimo sprzeciwu niektórych pczeń
- ⊙ naruszenie **praw proceduralnych strony** w postępowaniu prowadzącym do przyjęcia danego aktu
  - > brak obligatoryjnego wysłuchania strony przed jego wydaniem, w sytuacji gdy jest ona do tego uprawniona z mocy stosowanego przepisu prawa UE
  - > użycie przeciwko stronie dokumentu, z którego treścią ta nie mogła się zapoznać
- ⊙ **brak uzasadnienia aktu**
- ⊙ **brak publikacji w Dzienniku Urzędowym UE bądź niepowiadomienie o podjęciu określonego środka adresat**

Naruszenie traktatów lub jakiegokolwiek reguły prawnej związanej z ich stosowaniem

- ⊙ **Hierarchia źródeł prawa UE** – rozpatrywana w aspekcie
  - > niezgodności prawa wtórnego z prawem pierwotnym
  - > niezgodności aktów wykonawczych lub delegowanych z aktem ustawodawczym
- ⊙ **Akty prawa pochodnego podlegają kontroli z:**
  - > Przepisami traktatowymi
  - > Ogólnymi zasadami prawa UE
  - > Prawami podstawowymi uznanymi w KPP
  - > Umowami międzynarodowymi zawartymi przez UE

mgr Maja Zajac Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego
WPAiE

Nadużycie władzy

- ⊙ gdy można stwierdzić na podstawie obiektywnych, relewantnych i konsekwentnych czynników, że dany akt został przyjęty przez instytucję UE wyłącznie lub przede wszystkim
  - > z zamiarem osiągnięcia celu innego niż deklarowany,
  - > lub w celu obejścia procedury załatwienia sprawy wyznaczonej przez Traktat

Wymogi formalne zaskarżenia

- ⊙ **Zdolność postulacyjna** – strona nie posiada zdolności do samodzielnego działania w procesie sądowym
- ⊙ **Podstawy skargi** – faktyczne i prawne przytoczenie wspierające oraz uzasadniające zawarte w skardze żądania i wnioski
  - > Wskazanie stron postępowania
  - > Określenie przedmiotu sporu
  - > Sprecyzowanie żądań strony skarżącej
  - > Zwięzłe przedstawienie powołanych zarzutów prawnych
- ⊙ **Termin zaskarżenia** – 2 miesięczny termin, biegnący od dnia publikacji aktu w Dzienniku Urzędowym UE lub od daty notyfikacji aktu skarżącemu albo od momentu powzięcia przez skarżącego wiadomości o akcie

Wyrok stwierdzający nieważność aktu prawnego

- ⊙ **Skarga o charakterze kasacyjnym** – TSUE, w przypadku zaistnienia jednej z przesłanek nieważności może jedynie orzec w przedmiocie zniesienia kwestionowanego aktu prawnego
- ⊙ Co do zasady **uchylenie będzie dotyczyć całości danego aktu**
  - > Dopuszczalność częściowego uchylenia, gdy możliwym jest jego podział pod względem przedmiotowym, podmiotowym i czasowym, bez uszczerbku dla jego treści → pozostała w mocy część aktu funkcjonuje w obrocie prawnym jako wiążąca i jest w pełni zgodna z prawem
- ⊙ **Wyrok** wydany w następstwie skargi o stwierdzenie nieważności aktu UE ma **charakter konstytucyjny**

Wywołuje skutki *ex tunc* i *erga omnes*

- ⊙ Akty prawne instytucji UE korzystają z **domniemania zgodności z prawem** i wywołują skutki prawne do czasu stwierdzenia ich nieważności
- ⊙ Unieważniony akt prawny zostaje **usunięty z porządku prawnego z datą wsteczną od chwili jego wejścia w życie**, a strony postępowania są przywracane do sytuacji prawnej, w której znajdowały się zanim ten akt wszedł w życie
  - > przestają obowiązywać wszelkie środki podjęcia na podstawie aktu uznanego za nieważny
  - > moc obowiązującą tracą również krajowe środki przyjęte celem implementacji nieważnego aktu do wewnętrznego porządku prawnego

- ⊙ Stwierdzenie nieważności aktu powoduje co do zasady **bezwzględna nieważność wobec wszystkich uczestników unijnego obrotu prawnego**
- ⊙ ***Res iudicata*** wyroku stwierdzającego nieważność aktu prawnego
  - > dany akt poddany kontroli sądowej w trybie art. 263 nie może być później zaskarżony w innym postępowaniu w ramach skargi w przedmiocie legalności

Zarzut bezprawności art. 277 TFUE

- ⊙ **zarzut niemożności stosowania aktu o charakterze ogólnym** - alternatywne (choć komplementarne) uprawnienie w zakresie kontroli legalności środków i form działania instytucji i organów UE
- ⊙ art. 277 TFUE **nie kreuje odrębnego postępowania**, stanowi jedynie rodzaj dodatkowego zarzutu, który TSUE bierze pod uwagę w postępowaniu wszczętym na podstawie innego przepisu traktatowego
- ⊙ **zastosowanie incydentalne oraz ograniczony skutek** → celem komentowanego przepisu jest możliwość kwestionowania legalności aktu ogólnego UE, na podstawie którego wydano inny unijny akt prawny będący przedmiotem "skargi głównej,"

Legitymacja bierna – dopuszczalność podniesienia zarzutu bezprawności wobec środków prawnych przyjętych przez każdą instytucję, organ lub jednostkę organizacyjną UE

Legitymacja czynna

- ⊙ **Status podmiotów uprzywilejowanych**
  - > art. 277 ma wyrażać ogólną zasadę gwarantującą każdej stronie prawo do zaskarżenia w sposób wzajemny ważności aktów Unii o "charakterze ogólnym", jeśli strona ta nie posiadała prawa złożenia bezpośredniej skargi, na mocy art. 263 TFUE
- ⊙ **Status osób fizycznych i prawnych** – zarzut bezprawności został zaprojektowany jako instytucja umożliwiająca osobom prawnym lub fizycznym, pozbawionym zasadniczo kwestionowania legalności aktów o charakterze generalnym, niejako „przy okazji” zaskarżenia decyzji podjętej na ich podstawie

⊙ **przesłanki materialne:**

- > oparcie zarzutu bezprawności na jednej z przesłanek nieważności
- > wymóg wykazania istnienia interesu prawnego
- > ograniczenie zarzutu bezprawności do tego, co ma zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu głównego = wymóg istnienia bezpośredniego związku pomiędzy zaskarżoną przez stronę decyzją indywidualną a aktem normatywny, w stosunku do którego podnoszony jest zarzut bezprawności
- ⊙ zasadniczo obowiązuje reguła zgodnie z którą jednostka nie może podnieść zarzutu bezprawności danego aktu UE, jeśli **"bez jakichkolwiek wątpliwości" przysługiwała jej legitymacja czynna w ramach postępowania o stwierdzenie nieważności**

mgr Maja Zajac Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego
WPAiE

Wyrok uwzględniający zarzut bezprawności

- ⊙ charakter **konstytutywny**
- ⊙ wywołuje **skutki *inter partes*** – pomiędzy stronami danego sporu w konkretnej sprawie
  - > we wszystkich innych przeszłych, obecnych i przyszłych stosunkach prawnych, kwestionowany w oparciu o art. 277 TFUE akt zachowuje nadal swą moc obowiązującą i winien być stosowany bez jakichkolwiek ograniczeń
  - > instytucja, organ, jednostka organizacyjna UE, które wydały nielegalny akt prawny UE zobowiązane będą do pełnego zastosowania się do wyroku = wyeliminowanie aktu prawa UE dotkniętego wadą nieważności z obrotu prawnego

Temporalne skutki orzeczenia prejudycjalnego

- ◉ Orzeczenie prejudycjalne wiąże z chwilą ogłoszenia ze skutkiem ex tunc
- ◉ TSUE może w swoim orzeczeniu ograniczyć skutek wyroku ze względu na ochronę obrotu prawnego (pewność prawa i bezpieczeństwo prawne), zasadę dobrej wiary bądź w celu zapobieżenia niebezpieczeństwu pojawienia się poważnych trudności:
  - > Wiąże od chwili jego wydania (ex nunc)
  - > Wiąże od innego momentu wskazanego w orzeczeniu